

Ipru

Yesu wel wiak kutömweri sëen wë krismaki 37 pöta ök won sëen omën nampök pep epwer Ipru omën ingre mor saö naröaan retëng ëa. Omën retëng ëa pöp, tiar köpël. Pi ingre morörö kööre toköröak pitëm kön wi kosang yewesaut irikor yaalmëen kasëng mampënëak yaëen epwer retëng ë mena. Pi Kristoë yaatere yapintak Mosesëet il yewas pöt pet elmëa.

Pöt epël wia.

Kristook Anutuu songönte tekeri wes pet ira 1:1-3

Kristook enselörö il yewas 1:4-2:18

Kristook Mosesre Yosua il yewas 3:1-4:13

Kristoë kiri yaaö yaatak Mosesëet il yewas 4:14-7:28

Kristoë sulöp ngölöptak Mosesëet il yewas 8:1-9:28

Kristoë kiri ëautak Mosesëet il yewas 10:1-39

Kön wi kosang yewesauta ngönte 11:1-12:29

Wa korkor ngön mëet 13:1-25

Anutuuk pim Ruupön maan pim ngönte ök niia

¹ Ngaanëër Anutu pi tektek ngön yaauröen ök maan tiarim ëaröen ngön ke nentere nent, kan ke naöre naö ök maö ima.

² Pël ëautak peene yangerakë omnant won wasëpna akunet temanöm yesën akun eptak pim Ruupön maan pim ngönte ök niia. Ruup Pepapök maan omnant pout ket ëaup omnantë pep sëpënëak mëëa.

³ Anutuu ë rangiere ëwaat pim naë wiaan tekeri yewas. Pi Anutuu ök panëëp pim weëre kosang ngöntak omnant pout kaamök elniaan taë sak wia. Puuk wel wiak tiar kôlam niwasëpënëak tiarim saunat won wes olëak, kaalak kutömweri wal ëak së Anutuu yaapkëel wel aisëak weëre kosangring wë.

Anutuu Ruupök enselörö il yemowas

⁴ Pi Anutuuk yapin kaöet mangkën enselöröaat il yewas. Tapël pi kutömweri isak Anutuu yaapkëel wë weëre kosang wak enselörö ngep elmëak wë.

⁵ Ne tol ëën pël yeniak? Ngaan Anutuuk ngönëntak epël mëëa pöt enselöröen ök nemaan ëa. “Ni nem Ruup.

Peene ne wil nuulëak nim Pep sak wë.”

Ën epteta enselöröen nemaan ëa.

“Ne pim Pep sak wëën
pi nem Ru sak öpnaat.”

⁶ Nent pöt, Anutuuk pim Ru wetëëp yangerak wes mëën waisëpënëak ëa pötak epël ök mëëa.

“Ne Anutu nem ensel pourö piin yaya map.”

⁷ Nent pöt, pim enselöröen, “Pit Ruupë iri wë,” weseë pitemëën epël ëa.

“Ne Anutu nem enselöröen maan kentöökë ök yesaurö.

Ën nem inëënöröen maan es wilëngöökë ök yesaurö.”

⁸ Ën nent pöt, Ruupëën Anutuuk epël ök mëëa.

“O Anutu, ni omp aköp akun wali om ngarangk eim ömëëp.

Nim omën wa ngaöök yamëën pörö wotpil wesak ngarangk yaaup.

9 Ni wotpil yaautön kent yaaup, utpet yaautön kaaö yaaup.

Pötaanök Anutu ne, nim Anutuuk ni ërëpsawi ëëmëak yaö niaan ërëpsawi kaö yaëën ni-motök karuröaat il yewas.”

10 Nent epël mëëa.

“Aköp ni omnant won wiaan yanger ket ëan.

Nim moresring kutömwer ket ëan.

11 Kutömre yang pipot kö yesën ni pöt wakaim om ömëëp.

Poë koröpö sëpar yes pöl pipot ëëpnaat.

12 Nuuk pit poë koröpö rang rë yawi pöl ëëmëët.

Pël ëak ulpëënëp përeak ngakëp yamë pöl elmëëmëët.

Ën ni pöp om wakaim omëëp.

Ni ulöp sak wiap nasëngan.”

13 Nent epël wia pöt, Anutuuk pim enselöröen nemaan, Ruupön mëëa.

“Ni wais nem yaapkëetakël wel aisëak weëre kosangring wëën

omën nimëën kööre tok yaauro nook maan nim weëre kosangöökë karök ilapnaat.”

14 Ën enselöröen tolël mëëa? Pit omën könöröa ök ëën Anutuuk pim inëën ya mëmpënëak wes yamëaurö. Pël ëën wais omën Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaarö kaamök yaalni.

2

Anutuu utpetetakaan yaniwa pöt kësangët

1 Yaap, Anutuu Ruupök enselörö il yewas. Pötaanök tiar pim ngönte ök niaan kat yawi epët kat kolak sëp wasnganëën taë wes wak öpa.

² Anutuu ngön kosangöt enselöröen maan ök mēea pöt yaap panēet. Omnarö ngön pöt ngaarök naön wa yoolaan kangiir Anutuuk utpet mowasö ima.

³ Pötaanök tiar Anutuu ngönte, Ruupē ök ēa pöt, wa olēak Anutu tiar utpetetakaan kama niöpna kaö pöt kasēng mangkēn tol ēak kangut won ēēpēn? Orööpnaat. Pim tiar utpetetakaan kama niöpna ngön pöt, Aköp Yesuuk wet rēak ök aan omēn kat wiaurök ngön pöt yaap pēl aan kat yawi.

⁴ Pit pēl yaēēn Anutu pimtakta Aköp Yesuu ngönte yaap pöt tekeri wasēpēnēak retēng weēre kosangring it ngolöp ke nentere nent mēneima. Pēl yeem pim könöök elmēēn Ngēēngk Pulöök ngön pöt kaamök ēak ngönēn ya mēmpenēak weēre kosang ke nentere nent omnarö nina.

Yesu pi tiar omnarö utpetetakaan kama yewauta pep saup

⁵ Yang ēnēm orööpēnēak Anutuuk mēēaur nem yeniak epēr, Anutuuk enselörö ngarangk ēēpēnēak nemaan ēa.

⁶ Won. Pöta ngönte ngönēntak ngön nent epēl wia.

“Anutu, ten omēn pasuröaan ni oröptaan kön yani-wiin?

Ten omēn pēēnöröaan ni oröptaan ompyaö yaal-niin?

⁷ Ni ten akun kot nent enselöröa iri önēak niulēēn pitök il niwesa.

Pēl ēēn kaalak ēnēmak ni ten wak ngaarök isak ēwaat ē nirangian.

⁸ Pēl ēak ni ten omnant pout ngarangk ēēnēak tenim iri niulēan.”

Yaap, Anutu pi tiar omnant pout ngarangk eëpenëak niulëa ngönën piptak pël ëa. Pötaanök kopët nent tiar ngarangk naëngan won, pout ngarangk eëpenaat. Pël eëpenaatak peene itaangkën tiar omnant pout ngarangk naën yeë.

⁹ Peene pöt, tiar itaangkën ngön pipët Yesuun ëa. Anutuuk pi akun kot nent enselöröa iri öpenëak moulmëen pitök il mowesa. Pël ëen pi këlangön kat wiak wel wiin pim pël ëa pötaan Anutuuk pi wak ngaarëk isak ëwaö ë morangia. Pim këlangön kat wiin ë morangia pöt, Anutuuk tiar omën pourö komre kolap elniak tiar kaamök elniipnaan wel wiipënëak maan pël ëa.

¹⁰ Anutu pi omnant pout ket ëak pötë pep sak wë. Pi omën kësang pan pim ru sak kutömweri së ëwaatak öpenëak kent kön wia. Pël ëak Yesu tiar omnarö utpetetakaan kama yewauta pep panë sëpënëak yaö maan këlangön kat wia. Anutu pi pël ëen kë sa.

¹¹ Yesu tiarim kölam yaniwesaupre kölam niwesaurö, tiarim Pepap kopëtap. Pötaanök pi tiarën, “Nem nangarö,” pël niapënëak ëö naëpan.

¹² Pi tiarën ëö naën Anutuun epël mëëa.

“Nem nangaröen nim ngönte ök memaat.

Ne ingre moröröa tekarak wë niin yaya niamaat.”

¹³ Ën nent epël.

“Ne pitring piin kön kosang wiimaat.”

Kaalak nent epël.

“Anutuu runga nena pöröaring wë.”

Yesu pi tiar kaamök elniipënëak yang koröpö wa

14 Anutuu ruurö tiar yang koröpöoring wë. Pötaanök piita tapël ëa. Pöt pimtë weletak weleta pepap Seten won mowasëpënëak yang koröpö wa.

15 Pël ëakta omën weletaan kas yaautak wii ket ëak nitëen wakaimaurö wil niulëëpënëak pël ëa.

16 Pim yang koröpö wa pöt, enselörö kaamök elmëëpënëak naën, tiar Apramë ëarö kaamök elniipënëak pël ëa.

17 Tiar pim nangarö kaamök elniipna kan muntat won. Pötaanök tiarim ök panë sa. Pël ëak Anutuun kiri yaauta wotöök sak ya ngës ëën wotpil nuwasëpënëak Anutuu ëöetak ya kaö mëna. Pöt tiarim utpetat iir niolapënëak pël ëa.

18 Setenök piin morök yaalmëen këlangön kat wiaup yak omnaröa naë morök orö yanirëen yok pangk kaamök elniipnaap.

3

Yesuuk Moses il yewas

1 Yesuuk kölam niwesa nem karurö, Anutu kutömweri wëaupök ar piiring önëak yas niiaurö. Ar Yesuun këëkë kön wieë. Pi Anutuuk wes mëen pim ngönte ök ëak kiri yaauta wotöök saupë ngönte tiarök ök yaaurö.

2 Anutuuk pim omnaröa naë Mosesën ya ngön maan ya panë wesak mëna pöl Yesuukta tapël ëa.

3 Kaat ök rëaupë yapintak kaata yapinte il yewas pöl Yesu Anutuu kaata pepapök Moses pim kaatak wëaup il mowesën omnaröak pim yapinte wak isak ya.

4 Ka epot pout ök rëaup wë. Omnant poutë pepap Anutu.

⁵ Moses pi Anutuuk ya ngön maan pim omnaröa naë inëen ya yamëngkem Anutu pim ënëmak apna pöta ngönte ök maima.

⁶ Kristo Anutuu Ruup pi Anutuuk ya ngön maan ya panë wesak yamëngkem Anutuu omnarö ngarangk elnieim wë. Anutuu omën pörö tiar tapörö. Pöt pas won. Tiar kön kosang wieë pim yaö niaa pötön kor öpena pöt pim omnarö pël apenaat.

Israel omnarö lup kosang ëak Anutuu ngönte wa olëa

⁷ Pötaanök Ngëëngk Pulöök ngön epël ëa pöt tiarimëen yes.

“Ar peene Anutuu ngönte kat yawi eptak

⁸ Israel omnaröa Anutu kasëng menak lup kosang ëa pöl ëëngan.

Pit yang mopöök ima akun pötak pim ngönte wa olëak ökre was elmëeima.

⁹ Arim ëarö pörek krismaki 40 pötë öngpök nem ya kosang mëneima pötön iteneëak köntak utpet elnë ökre was elnëeimaut.

¹⁰ Pël ëën ne omën pöröen ya sangën ëën epël ëaut. ‘Pitëm könöt nem pet yaalmëa pöl nawiin sa rëak yesaurö.

Pit nem yaautön ëwat sëpnaaten kaaö yaaurö.’

¹¹ Pöten kölop elmëak ngön kosang wesak epël ëaut. ‘Pit nem kaare yang kë yesaurek newaispan pan.’ ”

Israel omnaröa Anutuu ngönte wa olëa pöl ëëngan

¹² Karurö, arim naëaan namp lupmeri kön utpetat wieë kön wi kosang newasën ëak Anutu wëwëap kasëng mengkanëen ngarangk këëkë ëeim ön.

13 Pël äak arim naëaan namp utpetatë moröktak elniin lup pu wariinganëen kët ël epotë neneren wa korkor ngön maim ön. Pël äak ar neneren ngön äak kat yawiem pöt, “Ngönëntak, ‘Peene,’ pël äa pöl peene taptakëer ngön ngaarëk ömaat,” pël kön wieë ngaarëk weim ön.

14 Tiarim wet rëak Kristoon kön wi kosang we-san pöl taë wes wak yesem weletak orööpena pötaan Kristooring lup kopëtemer sak wë.

15 Pöta ngönte ngönëntak epël äa.

“Ar peene Anutuu ngönte kat wiak pöt Israel omnaröa pi kasëng mena pöl lup kosang ëëngan.”

16 Pöt talöröak Anutuu ngönte kat wiak kasëng mena? Pöt maim naröak naën, Israel omën Mosesök Isëp yangerakaan mësak waisa tapöröak äaut.

17 Ma talöröaan Anutuuk krismaki 40 pötë öngpök ya sangën elmë ima? Pörö utpetat ë yesem yang mopöök wel wi won sa.

18 Ma talöröaan pi kölöp elmëak ngön kosang we-sak, “Pit nem kaare yang kë yesaurek newaispan,” pël äa? Pöt pim ngönte wa olaima pöröaan äa.

19 Tiar pöten ityaangk. Pit Anutuun kön wi kosang newasën äautaan pim kaare yang kë yesaurek neilaan äa.

4

Kë yesa kaare yangerak orööpenëak niiaut

1 Anutuuk pim kë yesa kaare yangerak së öpenëak kup niwia. Pötaanök arim naëaan namp utpet äak neilaan ëënganëen ya ngës kön wiipa.

² Pitëm ngaan ngön ompyaut kat wia pöl tiarta äaut. Pit ngön pöt kat pëen wiak taë wa naön äa pötaan pötak kaamök naalmëen äa.

³ Ën tiar ngön pöt taë wak wë eporö kë yesa kaare yanggerak së öpenaarö. Anutu pi kaare yang pören epël mëä.

“Ne kölöp elmëak ngön kosang wesak epël äaut.

‘Pit nem kaare yang kë yesaurek newaispan pan.’ ”

Yaap, pim yanger ket äa pötak kë yesa kaare yang pöreta kopëta wesaupök kölöp ngön pöt mëä.

⁴ Anutuu omnant ket äa pötak ngönëntak kët 7 pöta ngönte epël äa.

“Anutu pi kët 6 pötë ya mëneim pet irak 7 pötak kë sa.”

⁵ Pöta ngön nent kaalak epël äa.

“Pit nem kë yesa kaare yanggerak newaispan pan.”

⁶ Omën ngaan ngön ompyaut kat wia pörö ngön pöt wa olëa pötaan Anutuu kë yesa kaare yanggerak neilaan äa. Peene pöt, narö kat wiak taë wasëpna pöt pörek ilapnaat.

⁷ Omën ngaan wakaima pörö neilaan äautak Anutuuk tiar pim kë yesa kaare yanggerak ilapenëak kaalak akun munt nent niwia. Akun pöt peene. Pël ëen akun wali won sëen ënëmak ngön nem kön ngölöp wes ninan pöt Anutuuk maan Tewitök epël retëng äa.

“Ar peene Anutuu ngönte kat yawi eptak lup kosang ëëngan.”

⁸ Yosuaak Israel omnarö mësak Anutuu kë yesa kaare yanggerak së oröanëen ënëmak Anutuuk akun munt nentakëen naën äan tapön.

⁹ Pötaanök tiar ewat wë. Kë yesa kaare yang Anutuuk kup niwia pör om wia. Pim ket 7 pötak kë sa pöl pim omnarö tiar pim naë së kë sëpenaat.

¹⁰ Omën pim kë yesa kaare yanggerak së orööpena pörö Anutu pim ya mën pet irak kë sa pöl ëëpenaarö.

¹¹ Pötaanök tiar kë yesa kaare yang pörek së öpenaan weë ngentiipa. Omën ngaanöröa ëa pöl Anutuu ngön wa olëak kan kourak së kö senganëën.

¹² Anutuu ngönte wëwëetaringët, omnaröa naë weëre kosang yaaut. Pöt öp nga panëeweri ök, öp newer nalaan nal poutë ngaö wë pöwerta il wesak nga panëewer. Pöwerök omnaröa kos yasinre ilëenötta yail pöl omnaröa könöpre lupmer kom yaë. Pël yeem omnaröa kön yawiaare kent yaaö pötë songnöt war yewas.

¹³ Anutuu ëöetak omën nent ëlëöp wi naön. Omën ket ëa pout pi tekeri wasën pim ëöetak yoolök wiaan itena. Omnant pout itenak ewat wëaup pi tiarim yaaut kom ëak kangut nimpnaap.

Yesu pi tiarim kiri yaauta wotöököp

¹⁴ Yesu, Anutuu Ruup, kiri yaauta wotöököp, pi kaö panë sak kutömweri së tiarimëën Anutuun kimang maim wë. Pötaanök kön wi kosang yewesaut, tiarim pël yak pöt, taë wak öpa.

¹⁵ Kiri yaauta wotöököp Anutuu naë tiarimëën kiri ëeim wëaup, pi tiar wiapre kor yaëën ya ngës yaalniaup. Morök ke nentere nent tiarim naë yaarö pöt pim naëëta oröaap wiap sak utpet naën ëa. Pël ëa pötaanök pangk kaamök yaalniaup.

¹⁶ Pël yaalni pötaanök tiar kas köpël Anutu komre kolap yaalniaup pim naë oröeim öpa. Pël

ëen könöm nentere nent orö yanirëen puuk ya ngës elniak pim komre kolaptak kaamök elniip-naat.

5

Kiri yaauta wotöököp Yesu pi utpetetakaan pangk kama niöpnaap

¹ Yuta omnaröa kiri yaauta wotöököp moulmëepënëak yaaö pöt pi omnaröaan Anutuu inëen elmëepënëak omnaröa naëaan ilak yemoulmë. Pël ëen Anutuuk omnaröa utpetat won wes moolapënëak omnant menak animaurö kiri ar ë yemangk.

² Kiri yaauta wotöököp pi yang omnamp, wiapöp. Pötaanök Anutuu yaautön köpël ëere kanöön irikor ë pël yaauröen wiap yaalmëaup.

³ Pim wiap yaautaan Anutuuk pi omnaröa utpetatëen kiri ar yeem pimtëenta tapël ëëpënëak mëea.

⁴ Kiri yaauta wotöököpë ya pöt kaöet. Pötaanök omën namp pimtë könöök ya pöt nampan. Won, Anutuu Eronë elmëa pöl ya pöt mangkën yamëngk.

⁵ Kristo piita tapël pimtën wak isak, “Ne kiri yaauta wotöököpë yaat yok pangk mëmpaat,” pël weseë namëngkën ëa. Anutuuk ya pöt menak epël ök mëea.

“Ni nem Ruup.

Peene nook wil nuulëak nim Pep sak wë.”

⁶ Ën ngönëntak nent epël ëa.

“Ngaan Melkiseteë kiri eima pöl ni pim urtak wë eim ömëep.”

⁷ Ngaan Yesuu yangerak wakaima pötak pi ingre ya ilak aimeë kimang ngöntak Anutuun ök maima.

Pi Anutuuk yok pangk weletakaan kama öpënëak kön wiin Anutuuk pim ikanöök wë pim ngönte ngaarëk wa pötaan kat wiak kaamök elmëeima.

⁸ Yaap, pi Anutuu ru panëöpök pas këlangön ya mënak pim ngönte ngaarëk yeweem ngön ngaarëk yewauta songönte ëwat panë sa.

⁹ Pël ëen pim Pepapë ngönte ngaarëk yewa pöt kaö sak kosang sëen pi omën pim ngönte ngaarëk yeö pörö utpetetakaan kama wëen wëwë kosangtak öpna pöta pep sa.

¹⁰ Pël ëen Anutuuk Yesu pi tapöpök Melkisete pim kiri eima pöl pim urtak wë kiri yaauta wotöök öpënëak mëea.

Öngaaröa ök ëëngan

¹¹ Melkisete pim ngön pöt, selap wiaap ök nia-maatep ar kat wiak kön tektek nasëngan. Pötaanök war wesak niamaatak tenim naë ya kaö wia.

¹² Ar akun wali ngönën kat wi waisauröak muntarö rë moulön pangk ëëpnaatep om köpël wëen naröak rë nuulöpna pöta ök yeë. Pël ëen ke pilörö ar ngönën wet rëak kat wiaut kaalak ök niama yangap yeë. Ar kë kosang yenauröa ök won, kapa pëen yenauröa ök wë. Pötaan ngönën öngpököt pangk kat nawiingan, yoolököt pëen kat wiinëët.

¹³ Kapa yena pöröen öngaarö pël mepenaat. Pöta ök omën pörö pit öngaaröa ök könöt weë nasënörö. Pötaanök wotpil yaauta ngönte kat wi naskolpan.

¹⁴ Ën kë kosang yena pöröen kaöarö pël mepe-naat. Pöta ök omën könöt weë saurö pitëm könöök omnant kom yaauröak omën ompyaöre utpetat pangk kom ëëpnaat.

6

Kön wi kosang yewesaut taë wak öpa

¹ Nem pël niak pötaan Kristoë ngönën wet rëak kat yawi pöt ewat sa pet irak yal menak ngönënëën kaö sak öpa. Tiarim ka möör wapët wesirën taë äaan kaalak tiak rangk newesirën ë yeë pöl omnant kë wonöt kasëng menak Anutuun kön wi kosang yewesa wet rëak kat yawi pöt rangk naën ëëpenaat.

² Pöt epot. Ngönën i mëere Ngëëngk Pulö öpenëak mores kepönöök yawia, weletakaan wal ëëpenaare Anutuuk akun kaöaöök kom ëak ngön ë pet irëpna ngön wet rëak kat yawi pöt kaalak kat nawiingan.

³ Anutu kat wiin pangk ëëpën pöt ngönën wet rëak kat yawi pöt ewat sa pet irak ngönënëën kaö sak öpa.

⁴ Omën Anutu kasëng mena pörö kaalak lup kaip tiak pim naë rë noolapan. Pit ngönëntak pitëm lupöt ëwa elmëen kutömweriaan Anutuuk omën ompyaut wes mëen wak Ngëëngk Pulööring wakaima.

⁵ Pit Anutuu ngönte ök ëen ompyaö ëen omën weëre kosang akun kaöaöök mëmpnaata lup nant itena.

⁶ Omën ke pilörö pit Anutu sasa kasëng mena. Pël ëa pötak pitëm könötök Anutuu Ruup kaalak këra yetaprak möa. Pël yaëen omnarö itenak piin ökre was mëëa. Pël ëa pötaanök omnaröak maan pit kaalak lup kaip tiak Anutuu naë rë noolapan.

⁷ Omën ke pilöröaan ngön nokoliit niamaan. Yang nerak kopi rangkrangk peleim wëen yangera öngpök sëen omnant oröak kaö sëen këët oröön omën ya yangëntaurö yeö. Pipët, Anutuuk yanger welaköt elmëen këët yaarö.

⁸ Ën nön pëen orööpna pöt kē won eën yanger utpet pël yewas. Yang utpet pör Anutuuk kaaö elmëen ënëmak es kotak won sēpnaar. Omën utpet yaaö ke pilörö Anutuuk tapël elmëepnaat.

⁹ Nem kar panëerö, yaap, ten ngön könömöt niaut yak arën kön kosang wiin yok pangk Anutu kasëng nemangkan pël yaë. Ten arën kön kosang wiin ar ompyaö yaëen Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaat pël yaë.

¹⁰ Anutu pi korar naën yaaup. Ar pimëen yak pim omnarö itenak kaamök elmëak lup sant elmëeimauroak om ëeim wë pöten tol ëak kat nikolöpën? Pël naëpan.

¹¹ Tenim kentöök arim neenemëen weë yengenti pöl om ëeim wëen akun pet irëpënëak kön yawi. Pël eën arimëen kutömweriaan mor kol kosangöt wiak kor wë pöt önëet.

¹² Ten ar wisën eënëeten kaaö. Tenim kentöök ar omën Anutuun kön wi kosang wesak weëre kosangring wë pim kup mowia pötë pep sa pöröa ök eënëak kön yawi.

Anutu pim kup niwia pöt këet

¹³ Apram ke pilëpön Anutuuk ngön kup mowiak omën kaö talëpë yapintak kosang wasëpënëak ap wasën pim ököp won eën pimtë yapintak kosang wesa.

¹⁴ Pël ëak piin epël ök mëëa. “Yaap pan, ne welaköt kësang pan elniin nim ruure ëarö selap pan oröak ulöl sēpnaat.”

¹⁵ Pël maan Apram pi yaap wesak kaaö köpël kor wakaimëe Anutuu kup mowia pöta këet wa.

¹⁶ Tiar omnaröa ngön ë kosang yewesaut epël wia. Omën namp pim ngönte kosang wasëpënëak

kaö nampë yapintak kosang wasëpnaat. Pël ëën omnarö pim ngönte wa ngep elmëëpënëak kön wiin kaöapë yapintakël kosang wesa pöten kat wiak yaap wesak sëp wasëpnaat.

¹⁷ Anutu pi kup niwia pöt sëp wesak maimet naëpan këët öpenaarö tiar war wes ningkën ewat sëpenëak kent kön wia. Pötaanök pim kup niwia pöt pimtë yapintakël kosang wesa.

¹⁸ Anutuu kup niwiak pim yapintakël ngön ë kosang wesa pöt pangk kö sëën kaar naëpan. Pël wia pötaanök, tiar pim kol uröök ilëak wëën ngarangk elniin pim kup niwia pöta këët öpenëak taë wak kor eim wë.

¹⁹ Anutuu kup niwia pöta kë tiarim öpenëak kön kosang wiak kor wë pötak tiarim wëwëat taë yanuwas. Pöt wiapre kor wonte, ngëëngk tupta poë koröp ngeröök utaukë kasngaëël, Anutuu naë, wia. Pötaanök taë yanuwas.

²⁰ Ngeröök pö tiarim wotöököp, Yesu, puuk tiar kaamök elniipënëak wotöök rëak keli olëak ilëa. Pi Melkisetë pim ök kiri yaauta wotöök sak pël ëeim kosang öpnaapök pël ëa.

7

Melkisetëë songönte

¹ Melkisetë pöp, pi Salem kakë omp aköp, Anutu kaö panëëp pimëën kiri ëeimaup. Pi tapöpök Apram nga së yang omp ak naröere pitëm omnarö mënak yewaisën kamtaöök koirak welaköt elmëaup.

² Pël ëën Apramök pim omnant wa pöt kom ëak lup 10 pötëaan kopët nent pi menaup. Pim yapin Melkisetë pöt, tiarim ngöntak wotpil yaaö

omp aköp pël apenaat. Ën Salem omp aköp pöteta, mayaap omp aköp pël apenaat.

³ Melkisetete pim ëlre pepere ëaröa songönte ngönëntak war wesak naën ëa. Ën pim wilaare wel wiauteta naën. Pël ëaap tiarök piin Anutuu Ruupë ök kiri yaatak wakaim öpnaap pël wasëpenaat.

⁴ Ar Melkisetete pi kaö panëöp pöt kön wieë. Pöt tiarim ë kaöap Apram pi nga së yang omp akörö mënak uröm wa pöt kom ëak lup 10 pötëaan kopët nent pi mena. Pötaan pi kaö panë sak Apram il yewas pël kön wieë.

⁵ Ën Liwai pim ruure ë kiri yaat yamëngk pörö Yuta omën pitëm karurök omnant pout kom ëak lup 10 pötëaan kopët nent mampënëak Mosesë ngön kosangtak ök ya. Liwai omën pöröa karurö pitta Apramë ruure ëarö. Pël yaëetak kiri yaaurök pitëm karuröa naëaan omnant öpënëak Mosesök ëa.

⁶ Pël ëaap Melkisetete pöp Liwai pim kurmentëkaanëp won, maimap, Apram pim omnant kom ëak lup 10 pötëaan kopët nent mangkën welaköt elmëa. Apram Anutuu wet reak kup mowia pöp Melkiseteteek welaköt elmëa.

⁷ Yaap, tiar ëwat panë wë. Tiar omnarö welaköt yaalni pöpökëer kaöap. Ën yeö pöp kotup. Pötaanök Melkisetete welaköt elmëa pöp kaöap, ën Apram wa pöp kotup.

⁸ Liwai pim kurtakaan kiri yaaö lup 10 pötëaan kopët nent yewaurök kö seimaurö. Ën Melkisetete lup 10 pötëaan kopët nent wa pöp wëwëetaringëp ngönëntak pël ya.

⁹ Liwai pöpön tiar yok epël apenaat. “Apramë lup 10 pötëaan kopët nent wak Melkisetete mena

pötak Liwai pöpta piarip pouwaar äa,” pël apenaat.

¹⁰ Pöt Liwai naaröön wiaan pim ë pepap Apram Melkisetee kantaöök koirak welaköt elmëa pötak Apramök pim omnant kom äak lup 10 pötëaan kopët nent mena. Pötaanök Liwai piita pim ë pepap Apramring pël äa. Pël äa pötak Apramre Liwaire pim kurtakaanörö Melkisetee il yewas pöt pet yaä.

Kiri yaaö ngaanöröa urtak ngolöpöp oröa

¹¹ Ngaan Liwai pim kurtakaanöröak ngës rëak kiri yaat mëna pötak Anutuuk Mosesën ngön kosangöt ök maan Yuta omnarö nina. Liwai pim kurtakaanöröak omnarö pangk wotpil yewesanëen kiri yaaö muntap naaröön äan tapön. Pit wotpil newasën äa. Pötaanök kiri yaaö ngolöp oröa pöp, Liwai pim kurtakaanëp Eron pim ök won, Melkisetee ököp.

¹² Anutuuk kur nementëkaan kiri yaaö ngaanörö wa moolëak kur muntemëntëkaan omën ngolöpöp moulmëepënëak pöt pitëm ngön kosang ngaanötta wa moolëak ngön kosang ngolöpöt wiipna pöt pangk ëëpnaat.

¹³ Omën orööpënëak Anutuuk ök yenia Yesu pöp Liwai pim kurmentëkaan won. Yesu pim kurmentëkaanörö kiri naën yaaürö.

¹⁴ Tiar ewat wë. Tiarim Aköp pi Yutaë kurtakaan oröaup. Omën kur pötakaanöröak kiri yaaö ya pöt mëmpënëak Moses pi nemaan äa.

Yesu pi Melkisetee ök kiri yaaup

¹⁵ Kiri yaaö ngolöpöp Yesu, Melkisetee ököp, pim oröa pötak ngön kosang ngolöpötta oröa pöt tekeri yewas.

16 Yesu pi kiri yaauroa kurmentekaan ngön kosangtak äa pöl won. Kan maimetakël kiri yaaö saup. Pi wewë kosangtaring wë pöta weëre kosangöökël kiri yaaö sak wëaup wë.

17 Piin Anutuuk ngönentak war wesak epël äaup. “Ngaan Melkisetee kiri eima pöl ni pim urtak wë eim ömëep.”

18 Ngön kosang ngaan kiri yaauro Liwai pim kurmentekaan orööpënëak äa pöt weëre kosang kaamök naalniin äa. Pötaanök Anutuuk kama wa mooläa.

19 Mosesë ngön kosangtak omnant ompyaö wes pet nairën äa. Peene pöt, Anutuuk kan ngolöp ompyaö naö ngës yaniwi. Pö ompyaö panëö ngön kosang ngaanöt il yewas. Kan ngolöp pöök pangk Anutuu naë sepenaat.

20 Anutu pi om pas Yesuun kiri eëpënëak yaö nemaan. Pimëen wesak ngön ë kosang wesa pötaanök mëäa. Omnaröa ngaan omën narö kiri ya mëmpënëak moulmëeima akun pötë ngön ë kosang yewesa pöt won, köntak moulmëeima.

21 Yesuun pöt, Anutuuk ngön epël ë kosang wesa. “Aköp pi ngön ë kosang wesak epël niak kaalak muntet naëpan.

‘Nuuk kiri eim kosang ömëep.’ ”

22 Anutu pi kiri yaaö ngaanöröaan ngön ë kosang newasën äautak Yesuun pël äautaan sulöp ngolöp Yesuuk yanitë epët ompyaö panëët ngaanöt il yewas pöt kön wiaapenaat.

23 Kiri yaaö ngaan pörö wel wiin pöp urtak pël ë waiseima pötaanök selap.

24 Yesu pöp wewë kosangtaring wë. Pötaanök pim kiri yaaö ya pöt om kosang wiaapenaat.

25 Pi wëwë kosang wëaupök omën piin kön wi kosang wesak Anutu temanöm yewas pörö kaamök elmëepënëak Anutuun kimang maim wë. Pötaanök pi omën pörö akun poutë utpetetakaan kama weim öpnaap.

Yesu tiarim kiri yaauta wotöököpök pangk kaamök elniipnaap

26 Kiri yaauta wotöök ke pipël pipop tiar pangk kaamök elniipnaap. Pi wotpilëp, utpetere saun nent wi naönöp, kölam pëenëp, Anutuuk saun omnaröa naëaan wak kutömweri kaö wes ulmëaup.

27 Yuta omën kiri yaauta wotöök pörö kët ël epotë wet rëak pitëmtë saunatëen kiri ar ëakök omnaröaan ënëm yaaurö. Ën Yesu pöt, pitëm yaaö pöl naën. Akun kopëtet pimtë wëwëet Anutuun pëel elmëak tiarimëen kiri ëen pet ira.

28 Yaap, Mosesë ngön kosang wet rëak oröa pötak omën weëre kosang wonöröak kiri yaauta wotöök öpënëak mëea. Pël äautak Anutuu ngön ë kosang wesa ënëm oröa eptak pim Ruupëen yaö yaë. Pël ëen Ru pöp Anutuuk omnant pout pangk elmëak moulmëen kosang wë.

8

Yesu pi kutömweri ngönën tup këetak kiri eim wë

1 Ngön pipotë kepönte epël. Tiarimëen kiri yaauta wotöök sak wë pöp pi o kutömweri së kaö sak Anutuu yaapkëetakël wel aisëak weëre kosangring wë.

2 Pi kutömweri së kiri yaaö wotöök yaat Anutuu tupta kakaati ngëengk panëetak mëneim wë. Tup

pöt, ngönën tup kēet omnaröak ök neraan, Aköp pimtok ök rēaut.

³Yang omën kiri yaauta wotöökörö Anutuun kiri wiire ar ë pël ëepënëak moulmëen wë. Pötaanök tiarimëen kiri yaauta wotöök sak wë pöpta tapël kiri ëepna pöt pangk ëëpnaat.

⁴Yang eprek Yuta omnaröa ngön kosangötë wia pöl Anutuun kiri ar yaaöre omën ke nentere nent yawiaurö wë. Pötaanök pi yangerak om wë talte kiri yaaö yaat namëngkën ëëpën.

⁵Yuta omnaröa kiri yaaurö pit ngönën tup ökre wastak yaë. Kë pöt kutömweri wia. Yangerak omnaröa yaë pöt Moses pim ëa pöl ökre was yaë. Kë pöt kutömweri wia. Pi poë koröpötök ngönën tupët ök rapënëak yaëen Anutuuk epël mëëa. “Kat wi. Rosiraöök könte pet elnian pöl omnant pout ëëm.”

⁶Peene pöt, sulöp ngolöp Yesuu tiarimëen nitëa pötak ngaante il yewas. Tapël Yesuu tiar kaamök elniipna ya pötak Liwai omën kiri yaauröa yaat il yewas. Sulöp ngolöptak ngaante il yewas pöta songönte epël. Anutuu peene kup niwia pötak ngaan Mosesën kup mowia pöt il yewas. Pötaanök sulöp ngolöp kup niwia pöta taë yewas pötak ngaante il yewas.

Sulöp ngolöptak ngaante il yewas

⁷Sulöp ngaante mos naën ëanëen Anutu pi ngolöpët orööpënëak naën ëan tapön.

⁸Anutu pi pim omnaröen kön wiin pangk naën ëen epël mëëa.

“Wë akun nentak Israel omnaröere Yuta omnaröaan sulöp ngolöp nent war wasumaat, Aköpök pël ya.

9 Ngaan pitëm ëarö Isëp yangerakaan mësak yewaisem pitring sulöp tëaut pöta ök won. Pit pöta öngpök wë ënëm naën yaëën ne kasëng menaut, Aköpök pël ya.

10 Ën ënëmak Israel omnaröaring sulöp tëëma pöt epël.

Nem kosang wesaut pitëm könötë mowiak lupötë retëng ëën wiaapnaat.

Pël elmëak ne pitëm Anutu pël sak wëën pit nem omën sak öpnaat.

11 Akun pötak omën isaare irëa pourö neen ëwat sa pet irëpnaat.

Pötaanök omën pourö nener rë moulööre nampök karipön, 'Aë, ni Aköpë songönte ëwat së, pël nemapan.

12 Pitëm nem ngön wa olëa pöt ent ë olamaap.

Pël ëak pitëm utpetatön kön wi naön ëëmaap.

Aköpök pël ya."

13 Anutu pim sulöp Yesuring oröa pöten, "Ngolöpët," pël ya pötak ngaante sëpar sa pöt pet yaë. Pël naën ëanëën ngolöpët war newasën ëan tapön. Sulöp ngaan pöt omën nantë wak wëën sëpar yes pöl ëak won sa.

9

Kiri yaaö wotöök ngaanörö animauröa iitak kiri ëëima

1 Sulöp ngaantak Anutuun yaya mapna wetete ngönre yangerakë ngönën tupët wiakaima.

2 Ngönën tup pöt poë koröpötök epël wesak ök rëa. Ka pöt, ngeröök wiak nentepar wesak tomökëeta yapinte ngëëngk kaat pël yema. Pötak

ur ket äautak es rampewesring kaömp peret Anutuun yaö äaut yawia.

³ Pël äak poë koröpöök ngeröök utak kakaati panëeta yapinte ngëengk panë kaat pël yema.

⁴ Pötak kiri yaaö ur koolötök ompyaö panë wesak ket äa pöt wieëa. Kiri yaaö ur pötak Anutuun es koulöp wes mëepënëak köp nga kampöt kiri ar ëeima. Pël äak ka pötak Mosesë ngön kosangta umkek kool wa mëa pöteta wieëa. Umkek pöta öngpök kap koolötring ket äa nent wiaan pötak kaömp mana pöt wesireëa. Pël ëën umkek tapta öngpök Eronë sungkör amail äa pööring kël welung ngön kosangöt retëng ilaut wieëa.

⁵ Umkek pöta rangk pöt, ensel Anutuu ëwaööring naarë könaar ket ëën pöaarë wereweriarök umkek pöta ur Anutuu omnaröa saunat won yewesa pöt akaak ë ulmëëa. Pötë ngön pöt, tol äak pout ök aan pangk ëëpën?

⁶ Pit pël ë ulmëak wë kët ël epotë kiri yaaurö pit ngönën tup poë koröpötök ök rëa pöta ka tomökëetak pitëm yaat mëmpö ilëak oröeim wakaim yeëa.

⁷ Ën ka pöta kakaati panëetak pöt, kiri yaaö wotöököp pimtökëër krismaki nenta öngpök akun kopët nent sa yeëa. Pöt pas nasën, animaö iit Anutuun kiri ëëpënëak wak yesa. Pël äak së wet rëak pimtë utpetatëen kiri ääkök omën pouröa kön nawiin wë utpet yaautëen kiri ë yeëa.

⁸ Omën pöta songönte Ngëengk Pulöök epël pet yaalni. Kaata ka tomökë pöt, poë koröpö utaan ngëengk panë tuptak ilapena kanö naaröön yaë.

⁹ Poë koröp ka pöt, peene yangerak wë epta

ököt. Pötak, omnant Anutuun kiri wiire ar ë pël yaaö pötak omën Anutuun yaya yamëëauröa lupöt wotpil nemowaspan.

¹⁰ Pipët, iire kaömpre ngönënëën koröp iirö pël yaaut. Koröpöökë yaaö pipot, Anutuuk omnant pout ngolöp wasën këët naaröön wiaan wiakaima.

Kristoë iitak kiri ëa

¹¹ Kristo pi omën këët oröak wia pöta kiri yaaö wotöök sak wë. Pël ëak poë koröp ka yangerak wia pötak won, kë panë omnaröak ök neraante kutömweri wia pötak ilëak ya yamëngk.

¹² Pim ngëëngk panë ka pötak ilëa pötak memeere purmakaö iitaring won, akun kopët nentak pimtë iitaring ilaan pet ira. Pël ëak Anutuun kiri yeem tiar utpetetakaan ent ë niulëa. Pöt kosang wiaapnaat.

¹³ Memeere purmakaö i pötre purmakaö ruupë es kosöt omën utpet ëak ngönënëën pangk naën yauröa rangk lë mëak Mosesë ngön kosangtak kaalak ngönënëën ëëpënëak kölam moweseima.

¹⁴ Pël ëeimauroak Kristoë i weë panëetak pötë yaaut il yewas. Anutuu Pul kosang wakaim öpna pöök Kristo kaamök elmëen saun won wë pim iitere koröpö Anutu kiri mena. Pël ëa pötaanök Anutu wëwëapë inëën ëëpenaan pim iitak yok pangk tiarim lupöt iirak kölam niwesak mos yaaut wa moolapnaat.

Kristoë iitak sulöp ngolöpët taë wesa

¹⁵ Taptaanök Kristo pi wel wiin pötak tiar sulöp ngaantakël wë saun ëeiman pötakaan ent ë yanuulë. Pël yaë pötaanök Anutuuk pimëen yaö saurö pim

wëwë kosangta mor kol kup niwia pöt öpenëak Kristo sulöp ngolöpta songön sak wë.

16 Mor kolut yewauta songönte epël wia. Pepap wel wiinak pangk ruup röak ëëpenaat.

17 Öp wëen mor koltaan ngön ëa pöt kosang nasëpan. Wel wiipna pötakëer ngön pöt kosang sëen këet orööpnaat.

18 Sulöp ngaan pöt tapël wia. Animaup öp wëanëen ngönöt kosang nasën ëan tapön. Möön wel wiak iit lë olëa pötakëer ngönöt kosang seima.

19 Moses pi ngön kosang pout omnaröen ök më pet irak memeere purmakaö ruurö möak iit wak i yaaptaring irikor ëa. Pël ëak këra isop mormorök pol sëpsëp ëp köp möaut wa tëak i pötë wariak ngön kosangötë pepatëere omën pouröa rangk ke möeima.

20 Pël yeem epël ök mëëa. “I eptak sulöp Anutuuk ar ngar önëak ngön ë kosang wes nina pöt taë yewas.”

21 Pël ëak poë koröp ngönën tupëtere kiri yawia kelönre omnant poutë i pöt ke möeima.

22 Yaap, ngön kosangötë ëa pöl omnant pout animaö iitak ke möön kölam sëpnaat. Ën animaö iit lë noolaan ëëpna pöt Anutuuk pangk utpetat ent ë nanuulaan ëëpnaat.

Kristook tiarimëen kiri ëa

23 Kutömweri omën këet wia pöta ökre wasut i pasutök iirak kölam wasëpënëak Mosesën mëëa. Ën këet kutömweri wia pötëen Kristo pimtok kiri ëa. Pim kiri ëa pöt kaö panëet yangerakëet il yewas.

24 Pöt epël. Kristo pi ngönën tup omën moresök ök rëa këeta ökre was pötak neilaan ëa. Pi kutömweri

öngpök ilëa. Pël ëak pörek Anutuu ëöetak wë tiarimëen kimang maim wë.

²⁵ Kiri yaaö wotöök ngaanörö pit yaap krismaki poutë ngëengk panë kaatak yeila. Pöt, pitëmtë iitarang won, i pasut wak kakaati sa yaë. Ën Kristo pi pim iitere koröpö rangkrangk kiri eim öpënëak neilaan.

²⁶ Kristo pi pöröa ök talte yangera oröaurek ngen-tiak akun selap wel wi waisëpën. Pi pël naën om wë akun pet irëpnaat temanöm yesën tiarimëen pimënt kara ëen utpetat ent ëëpënëak akun kopëtet tekeri oröa.

²⁷ Anutuuk omën pourö akun kopëtet wel wi-ipënëak niaurö. Pël ëak pöta rangk pim naë ngön yaatak oröopenëak niia.

²⁸ Tapël Kristo piita akun kopëtet omën selap tiarim saunat pim rangk isën pimënt kiri ëak wel wia. Pël ëaupök omën piin kor eim wë pörö tiarim utpetat kaalak ent ëëpënëak won, pimëen kama niöpënëak akun nentepar pöt oröopnaap.

10

Mosesë ngön kosangtak kiri ëeima pötök saunat won newasën ëa

¹ Mosesë ngön kosangtak omnant ëëpënëak ëa pipot om omën këët Anutu pim Kristoë oröautak ngës rëak oröopenëak kön wiauta kön pëenöt yaarö, kë panëet won. Pötaanök kiri yaaö wotöökörö pit ngön kosangöt ngaarëk wak krismaki poutë kiri rangkrangk yaëen omën pörek Anutuu naë yesauröa lupöt wotpil nemowasën yaë.

² Pël äanëen kiri yaaut won san tapön. Pörek Anutuun yaya yamëëaurö saun won wasën lup kölam sa talte pitëm utpetatön kön selap naën eëpën.

³ Pël äaap kiri yaaö pöt krismaki poutë yaaröön pitëm saunatön kön yawi.

⁴ Pöt epël. Purmakaöre memeerö möak iit il yoola pötak pangk utpetat won nasëpan.

⁵ Pötaanök Kristo pi yangerak orööpënëak yeem Anutuun epël mëëa.

“Ni animaurö kiri ar eëre omnant wi pël yaauten kaaö yaaup.

Pël yaaupök nim ngönte ngaarëk ömëak möönre koröpö war wes yenangkën.

⁶ Animaö ulpëen kiri ar yaaöre utpetatëen kiri yaaö pöt elniipnaaten ya kë nasën yaaup.

⁷ Pël mëak ne kaalak epël mëëaut.

‘Anutu, ngönëntak nemëen ngön äa pöl, nim ngönte ngaarek ömëak yaarö.’ ”

⁸ Pi wet rëak epël mëëa. “Ni animaurö kiri ar eëre omnant wi pël yaauten kaaö yaaup, ma animaö ulpëen kiri ar yaaöre utpetatëen kiri yaaö pöt elniipnaaten ya kë nasën yaaup,” pël mëëa. Omnaröa kiri wiire ar ë pël yaaö pöt ngön kosangta wieëaul yaautak pi pël ök mëëa.

⁹ Pël äak yal menak nent epël mëëa. “Ne nim ngönte ngaarëk ömëak yaarö.” Pi pël mëëë kiri yaaö ngaanöt won wes yemoolëem Anutuu ngönte ngaarëk öpena ngolöp pöt ulmëa.

¹⁰ Pötaanök Yesu Kristo pim Anutuu ngönte ngaarëk wak akun kopëtet pim iitere koröpö tiarim utpetatëen kiri äautaan Anutuuk kölam niwasën wë. Pötak kosang wiaapnaat.

Kristo kiri elniin pangk yaë

11 Kiri yaaö ngaanörö kët ël epotë kiri ar ëeim wëëp pötak ketre saunat yok pangk won newaspan.

12 Kristo pi pöt, akun kopëtet pim iitere koröpö tiarim utpetatëen kiri kosang wiaapnaat ëa. Pël äak kutömweri së Anutuu yaapkëel wel aisëak wë.

13 Pël ëëë Anutuuk omën pimëen kööre tok yaauro wa pim iri moulmëëpnaaten kor wë.

14 Pi akun kopëtet pim iitere koröpö kiri ëen pötak omën utpetat won wesak kölam wesa pörö wotpil niwesa. Pöt kosang wiaapnaat.

15 Ngön pöt yaap wasëpenëak Ngëëngk Pulöökta ngönëntak epël ök yenia.

16 “Aköpök epël ya.

Akun ënëm orööpna pötak pitring sulöp tëëma pöt epël.

Nem kosang wesaut pitëm lupötë mowiak könötë retëng ëen wiaapnaat.”

17 Kaalak yal menak epël ya.

“Ne pitëm saunatre utpetatön kön wi naön ëëmaap.”

18 Anutuuk tiarim utpetat won wes pet ira pötaan kiri yaauroak kaalak kiri ëëpna pöt pangk naëpan.

Kön wi kosang panë wesak Anutuu naë sëpa

19 Karurö, Yesu pim tiarimëen wel wia pötak kan të niwiin kas köpël ngëëngk panë kaatak Anutuu ëöetak yok pangk ilapenaat.

20 Pöta kan ngolöp pöt pimtök kopëta wes nina. Pël yeem pim wel wia pötak Anuture omnaröa tekarak ngeröök wieëa pö ent ë olaan wëwë kanöök ilapenaat.

21 Pël eën tiarimëen kiri ëa kaöap puuk Anutuu omnarö tiarim kaö sak wë.

22 Pötaanök Anutuu naë sëpa. Kristo pim iitak tiarim lupöt kölam wasën utpetatë könömöt tiarim naë won wiaan koröpöt i yaap ruru wontaring iirën lup ompyaö wë kön wi kosang panë wesak pim naë sëpa.

23 Anutu, omnant kup niwia pöp, yaap pöta këet nimpnaap. Pötaanök lup selap naengan tiarim kup niwiin kön kosang wiak ök yak pöt taë wak öpa.

24 Pël ëak tiar tol ëak nener kaamök ëak lup sant elmëëre ompyaö ë pöt ëëpen pël kön wiipa.

25 Pël ëëë omën naröa yaë pöl ngönënë wa topötön kaaö ëenganëp nenera lupöt kosang wasëpa. Yaap, Aköpë waisëpna akunet temanöm yes pël kön wieë weë panë ngentiak nenera lupöt kosang wasëpa.

Anutuu Ruup kasëng mangkan

26 Tiar Kristoë ngön këet tekeri niwasën wak wë ëwaring kaalak utpetat ëëpena pöt pötëen kiri naëpan.

27 Omën Anutuun kööre tok elmëëpna pörö pitëm utpetat om wiaan pit pölöpring pitëm ngön ë pet irëpnaataan kor wëen es nga panëëwesök kotak won mowasëpnaat.

28 Omën namp Mosesë ngön kosangöt ilap yariin omën naar ma naar nampök itenak tekeri wesak pöt wiap naalmëen möön wel wieima.

29 Ën ar omën Anutuu Ruup kasëng yemangk pöpön kön wiin tol yaë? Pi utpet kaö panë yaë pötaanök kangut yok pangk öpnaat. Kristoë iit Anuturing yal ëëpenëak il olëa pötak pim utpetat iirak

kölam mowesa pöten pasit wesak Pul komre kolap yaningkaun ökre was yema. Pötaanök kangut öpnaat.

³⁰ Tiar ngön epël mēea pöpē songönten ēwat wē. “Saunatē kangut yaaō pöt nem yaat. Kangut nook ēēmaat.” Pël ēak nent epël wia. “Aköp pi pim omnarōa ngön ē pet irēpnaap.”

³¹ Anutu wēwē pepapök pël ēa pötaanök tiar pi kasēng menak wē pöt ngön ē pet irēpna pöten kas kaō panē ēēpenaat.

Kön wi kosang yewesautak kosang sak öpa

³² Ngaan arim kön wi kosang wesan pöten kön wieē. Akun pötak Anutuu ngönte wak wēen pötak arim lupöt ēwa elniin ngönēnēen kēlangön kat yawiem wiap nasēn wēē ngentiak ya mēneimaurō.

³³ Akun nantē omnarōa ēōetak tau niulēak ökre was niak kēlangön kat niwieimaurō. Akun nantē arim kar kēlangön kat yawiaurōaring wa meilak yeem kēlangön kat wieimaurō.

³⁴ Arim karurō wii kaatak wēen yaköm ēeimaurō. Ēn arim kööre tokörōak monere urōmat kain yeön uröm kē kosangöt wia pël weseē ya kē seimaurō.

³⁵ Pötaanök arim kön wi kosang yewesaut wiap wasnganēp taintaē wak wēē. Pël ēēnē pöt kē kēsangēt koirēnēēt.

³⁶ Ar Anutuu ngöntakēl wē omnant yaō niia pöta kēēt önēen kosang sak wēē.

³⁷ Nem yeniak pöta ngönte ngönentak epël wia. “Akun kot pan nent wia pöt pet irēn waisēpēnēak yaē pöp teēt waisēpnaap, kor naöpan.

³⁸ Nem omēn wotpilörō kön wi kosang yewesautaan wēwē kosangēt öpnaat.

Ën narö kas äak ne söp newasën pöt kön wiin ompyaö nasën eëpnaat.”

39 Tiar pöt, kas äak Anutu söp wesak kö nasënganëerö. Kön wi kosang wesak wëwë kosangët openaarö.

11

Kön wi kosang yewesauta ngönte

¹ Kön wi kosang yewesauta songönte epël. Omnant yaö niaut openaaten kön kosang wiire omën itnaangkënötön yaap wasö pël yaaö pöteparök erën eën kön wi kosang yewesaut pël yaë.

² Ngönën omën ngaan wakaimaurö pitëm kön wi kosang yewesautaan Anutuuk pitën kön wiin ompyaö ëa.

³ Tiar kön wi kosang yewesautaring Anutuuk këmtak aan kutömre yang pout oröa pöt kön yawi. Omën ityaangk epot itnaangkënrekaan ket ëa.

Apelre Inokre Noa pitëm ngönte

⁴ Apelre nanëp Keen piarip pouwaar Anutuun kiri yeem Apel puukëër kön wi kosang yewesautaring pël ëa. Pötaanök Anutuuk Apelëëten kön wiin ompyaö eën Keenëët il wesa. Anutuuk pim kön wi kosang yewesauten itenak kiri ëauten kön wiin ompyaö eën, “Omën wotpilëp,” pël mëëa. Apel pi kön wi kosang yewesautaring wakaima. Pötaanök wel wiaupë ngönte kat wieim wë.

⁵ Inok tapël kön wi kosang yewesautaring wakaima. Pël ëa pötaanök pi wel nawiin öp wëën Anutuuk koirak kutömweri wak isa. Anutuuk pi wak isën omnarö ap wasën pitëm naë won ëa. Pim

nawisën wëa pöten, ngönëntak, “Anutuuk piin kön wiin ompyaö ëa,” pël wia.

⁶ Omën namp Anutuun kön wi kosang newasën ëën pöt Anutuuk yok pangk piin kön wiin ompyaö naëpan. Pöt epël. Omën Anutuu naë sëpna pöp pi Anutu yaap wë omën piin ap wasö naë yesaurö kangut yemengkaup pöt kön wi kosang wesak sëpnaat.

⁷ Noa piita tapël kön wi kosang yewesautaring wëen Anutuuk omën ënëm orööpnaaten wetete maan kat wia. Pël ëak Anutuu ngönte ngaarëk wak piire pim öngre ruurö öp sëpënëak wangaö ket ëa. Pim kön wi kosang yewesautak omën muntaröa kön wi kosang newasën yaaut war wasën Anutuuk pim kön wi kosang yewesauten itenak, “Omën wotpilëp,” pël mëëa.

Apramë ngönte

⁸ Apram piita kön wi kosang yewesautaring wë Anutuu ëëpënëak mëëa pöt ngaarëk wa. Anutuuk, “Yang nem nimpa pörekë së,” pël maan pim sëpna pören köpëlöpök ngönte ngaarëk wak köntak sa.

⁹ Omën suuröa yang maimerek wë pöl pi kön kosangtaring wë yang kup mowia pörek wakaima. Ënëmak pim ruure ëaar Aisakre Yakop piaripönta yang pör öpënëak kup mowiautak piarip poë koröp ka yaamöt ök rëak wakaima. Piarpim ëa pöl Apram piita pël ëëima.

¹⁰ Apram pi kutömweri ka kosang Anutuuk ök rëa pöök öpënëak kön kosang wieë poë koröp ka yaamöt ök rëak wakaima.

¹¹ Sera piita kön wi kosang yewesautaring wakaima. Pi ulöp sak ru akunet pet iraupök

Anutuu ngön kup mowia pöt yaap wesak këet mampënëak kön wi kosang wasën kaamök elmëen kepring sak wila.

¹² Pël ëa pötaanök omën kopëtap Apram ulöp sak ru akunet pet iraupökaan ruure ë oröak ulöl sauröak kutömweri ariere i pisötë ök selap sak wë.

¹³ Omën piporö kön wi kosang yewesautaring wakaim wel wia. Omën Anutuuk kup mowia pöt pit naön maimerek wë könötök kön wi kosang wesak ërëpsawi ëak pitëmtën kön wiak epël ëa. “Tiar yang eprek omën maimapë yangerak yaam wë kak panë sëpenaat,” pël ëa.

¹⁴ Tiar ëwat wë. Omën ke pil ëa piporö pitëm ëa pötak yang pitëmtë panë nentakël sëpënëak ëa pöt pet yaë.

¹⁵ Pël ëaap pit pitëm yang sëp wesak sa pören kön wieëanëen kaalak sëpënëak kengkën kön wiak san tapön.

¹⁶ Pit yang pörek sëpënëak kön nawiin kutöm kaare yang ompyaurekël sëpënëak kent kön wieima. Pël ëa pötaanök Anutuuk pitëmëen ka kaö ompyaö naö ket ë menak pitëm piin, “Tenim Anutu,” pël mapnaaten ëö naën ëa.

¹⁷⁻¹⁸ Anutuu Apramön morök elmëa pötak pi Anutuun kön wi kosang weseë pim ruup Aisak kiri ar ëëpënëak kopëta wesa. Anutuuk wet rëak, “Nim ruure ëarö Aisak pim naëaan orööpnaat,” pël kup mowia. Pël ëautak Apram piin kön wi kosang weseë pim ru kopët tapöp kiri ar ëëpënëak ëa.

¹⁹ Pi, “Ne Aisak kiri ar ëën pöt Anutu wal ë ulmëëpna weit wia,” pël wesaup yak ruup mënak kiri ar ëëpënëak yaëen Anutuuk nga maan sëp wesa pöt, ruup weletakaan wal ëëpna pöta ök ëa.

Aisakre Yakopre Yosep pöröa ngönte

²⁰ Aisak piita Anutuun kön wi kosang wesak wëaup yak pim ruaar Yakopre Isoon welaköt elmëak omnant ënëm piarpim naë orööpnaatön wetete ök mëëa.

²¹ Yakop piita kön wi kosang yewesautaring wë wel wiipënëak yeem pim ru ë Yosepë ruaarön welaköt elmëak pim sungköraö ë mök ëëë tok oriak Anutuun yaya mëëa.

²² Yosep piita kön wi kosang yewesautaring wë pim wel wiipna akunet temanöm yesën Israel omnarö pit ënëmak Isëp yanger sëp wesak kaalak pitëmtë yangerak sëpënëak mëak pim kosat wak së weerëpnaata ngönte ngan rë mena.

Mosesë ngönte

²³ Moses oröön pim ëlre pepaar piaripta Anutuun kön wi kosang wesak wë yak yokotupön itaangkën ompyaö ëën omën omp aköpë ngönten kas naën ëlëëp wiak wëën ngoon naar namp ëak won sa.

²⁴ Moses piita Anutuun kön wi kosang yewesautaring wë kaö sak wëën omnaröak piin, “Peroë koontupë ruup,” pël yemaan yapin kaöet öpanëak kaaö ëa.

²⁵ Pi utpetat ëak akun kotte ërëpsawiarang öpnaaten kaaö ëën pim kar Anutuu omnaröak yal ëak pitring këlangön kat wiipënëak kön wia.

²⁶ Pël yeem pim Kristo Anutu yaö mëëaupëën yak, “Nem utpeta sak ëëma pötak monere uröm Isëp yangerak wia pöt il yewas,” pël kön wia. Pöt pi ënëmak Anutuuk kang ompyaut mampnaaten kön wieë pël ëa.

27 Moses pi kön wi kosang yewesautaring wë Anutu omnaröa itnaangkënëpön könöök itenak taë wesak yang omp aköpë nga elmëepnaaten kas naën Isëp yanger sëp wesak sa.

28 Pi Anutuun kön wi kosang wesak wë yak Israel omnaröen ensel yokot wetëerö mëmpna pöp pitëm naë newaisën mait elmëepënëak maan mait sëpsëporö möak iit ka kanötë ke möa.

Omën munt naröa kön wi kosang wesauta ngönte

29 Israel omnarö pitta kön wi kosang wesak wë yak Isëp yanger sëp wesak i kaö Köp Mõauuk oröön kaö ilën yang yaaprak ëngk komuntakël sa. Pël ëën Isëp nga omën pitëm ënëm saurö tapël ëëpënëak yaëën iimpel kaalak wais ngep ëak wa mëa.

30 Ënëmak Israel omnarö pit tapël kön wi kosang wesak wë kët 7 pötë öngpök Yeriko kaöökë ëmöök wirö taap ëak seimën kël ëmö tööla.

31 Öng omp nga yaaup Reap piita Anutuun kön wi kosang wesak wë yak Israel omën naar ëlëëp Yeriko kakën ewat sëpënëak ityaangkën ngöntre kar elmëak kaamök elmëa. Pël ëën Israel omnaröak omën Anutuun kön wi kosang newasën ëaurö yamëngkem pi namëngkën ëa.

32 Ne wali wesak niam ma? Pangk pël naëngan. Kitionre Parakre Samsonre Septaare Tewitre Samuelre tektek ngön yaaö omën porö pitëm ngönöt niamaatep akun won.

33 Om kot epët pëën niamaan kat wieë. Pitta Anutuun kön wi kosang yewesautaring wë yang kaö nantë omnaröen nga elmëak il wesak wot-pil yewesa yaat panë wesak mënak Anutuu kup

mowia pöta kēēt wa. Pit kent nga lainonöröa kēmöt il yemowariaurö,

³⁴ es wëlēng kēsangöt ngaap yewesaurö, ngaë öngpök yesem wel nawiin yaaurö, wiap wëauröak weëre kosang yesaurö, nga yaalem weë panë äak yang kaö nantëerö waö ë yamëaurö.

³⁵ Öng narö pitta Anutuun kön wi kosang wesak wëen pitēm ru wel wiaurö wal ëēn koira. Ēn omēn narö wii kaatak ulmëak pitēm kööre toköröak koröpöt utpet mowesak, “Anutu kasēng mampunë pötak wil niulëēnaat,” pël maan pit weletakaan wal äak wëwë ompyaut öpnaataan kat nemowiin äa.

³⁶ Narö pöt, kööre toköröak ökre was mëak tang momöak seenötring tëak wii kaatak moulmëa.

³⁷ Narö pöt, kël momöön wel wia, narö öp sootring luptak ila, narö ngernger ila. Narö poë koröpre ulpëen won pol sëpsëpre meme koröpöt wetak kēen yaköm ë sak wëen utpet yemowasēn kēlangönë rangk wakaima.

³⁸ Pël yaalmëēn omēn pörö ompyaö panëeröak yang onnarö utpet panë wë yak kaaö ëēn waö ë momëēn repak yang omēn wonötëere rosiratë köntak pentak ë yesem kël öngöpre yang öngöpötë wakaima.

³⁹ Omēn pörö kön wi kosang yewesautaring wëen Anutuuk itaangkēn ompyaö äa. Pël äaap yangerak wëa pötak pim kup mowia pöta kēēt nokoirēn äa.

⁴⁰ Anutu pim ompyaö niwasëpna pöt pitēmēt pëen won, tiar pourö elniipënëak kön wia. Pötaanök wet rëak ompyaö nemowasēn äa.

12

Yesuun itenak kön wi kosang wasëpa

¹ Tiar pöt, omën ngaan kön wi kosang yewesautring wakaima pöröa ngönöt kat yawi. Pötaanök pitëm enëm eëpenaan könömötre utpetatök wii ket äak nitëak wë epot ent ë olëak weë ngentiak kan Anutuuk sëpenëak yenia pöök sëpa.

² Pël yeem Yesuun iteneim öpa. Puuk tiarim kön wi kosang yewesaut ngës rë yaningk. Pël äak kön wi kosang weseim öpenaat kaamök yaalni. Pi tapöpök këlangön kat wi pet irak ya kë sak ërëpre sawi eëpnaaten kön wieë kosang sak këra yetaprak këlangön kat wiak ëö mongawisa pöten kön wiin pasit pël ëa. Pël ëaup peene pöt, kaö sak Anutuuk mor yaapkësiil wë.

Anutuuk wotpil yaniwas pöta ngönte

³ Saun omnaröak Yesuun kööre tok yaalmëen weë sak wakaima pöten kön wieë arim lupöt wiapre kor eëngan.

⁴ Ar utpetat eënganëak weë ngentieim wë. Pël yaëen omnaröak këlangön kat niwiin wel nawiin ëaurö.

⁵ Anutu pi ar pim ruurö pël weseë ngönëntak arim lupöt kosang niwasëpënëak epël yenia pöten kön wieë.

“Nem ruup, Aköpök wotpil niwasën kön wiin irepan.

Këlangön kat niwiin nim lupmer wiap sëpan.

⁶ Pöt epël. Aköp pi omën pim lup sant yaalmëaurö wotpil yemowas.

Pël äak ru yemowesaurö wotpil sêpênëak yamöaup.”

⁷ Anutuuk ar wotpil sênëak yanimöön wiap sênganok. Pöt pi ar pim ruurö pël weseë pil yaalni. Ma ru talêp pepapök pês nemomöön yeëa?

⁸ Won, peparö pitëm ruurö pês möak wotpil mowas yaë. Anutuuk ar pël naalniin yeëa talte pim ru panëerö won, kain ruurö pël apen.

⁹ Ar kön wieë. Tiarim pep yangeraköröak möak wotpil yaniwasën pitëm ngön ngaarëk wa yeë. Pöl Anutu tiarim könöröa pepapë ngönte ngaarëk panë öpena pöt pangk ëëpnaat. Pël yeem ompyaö öpenaat.

¹⁰ Pit akun kot nent pitëm könöök möak wotpil niweseimaut. Ën puuk tiar ompyaö wë pim ök kölam sêpenëak pil yaalni.

¹¹ Wotpil yaniwasën ya kë nasën ya këlangön kön wi yeë. Ënëmak wotpil niwasën wëen kosang sauröa naë këet oröön mayaap wë ketre saun won wotpil sak öpenaat.

Kosang sak Anutuu kentöökë ënëm ëëpa

¹² Ar pöt, Anutuu ënëm ëëre yaat mëmpö pël ëënëëtaan ingre mor kël wauröa ök weëre kosang won yaaurö. Pötaanök kosang sak weë ngentieë.

¹³ Omën ing kël wauröa ök yaaurö arim ënëm yeem wiap sak utpet ëëpanëën ompyaö sêpnaan wotpil wesak weë.

¹⁴ Kosang sak omën pouröaring mayaap wë lup kölam wesak weë. Lup kewilring öpena pöt Aköpön itnaangkan.

¹⁵ Arim naëaan namp Anutu kasëng menak pim komre kolap elmëepnaat naön ëëpanëën ngarangk

ëëë. Pël äak arim tekrakaan namp kar kapangmentë ök sak wë amail äak nikoën utpet senganëën ngarangk këëkë äak weë.

16 Pël äak arëkaan namp Iso pim ök öng nga yeem ngönën sëp waspanëën ngarangk ëëë. Iso pi ngaan pim nangapön epël mëëa. “Ni akun kopët eptak kaömp ar ë nampë pöt nook pepa mor kol ru wetëëpë yewaut wa nimpaat,” pël mëëa.

17 Ar pim ngönte ëwatörö. Ënëmak pim pepap wel wiipënëak yaëën welaköt elmëak mor kolut mampënëak maan pepap kat nemowiin ëa. Pi pepapök welaköt elmëëpënëak ing ëaap ngaan utpet ëaut wa moolapna kante won ëën pomp ëa.

Tiar Saion rosir ompyauk Anutuu kak yaarö

18 Ar peene pöt, arim ëaröa ëa pöl Sinai rosir pangk mor wëëre mësel ë pël ëënë pöök së naaröön. Ngaan pit Sinai rosiraöökë iri wëën es wëlëng kaö yokotön uröam wariak koö olëak wieë kent kaö yamöön

19 kuup ngön yaan Anutuu ngönte kat wia. Pël äak pit kas ëën Mosesën kaalak muntat apanëak Anutuun ök mapënëak mëëa.

20 “Omën pëën won, animaö nampta rosiraöök ing mësaan pöt kël möön wel wiip,” Anutuu ngön pël mëëa pöt kaalak kat wiipanëak kas ëën mëëa.

21 Omën pöt oröeim wëën Mosesta kas äak epël mëëa. “Ne kas kaö ëën reireë yaur.”

22 Ar rosir ke pëlöök oröak omën pölöpringöt itnaangkën ëaurö. Saion rosir, Anutu wëwëap, pim ka kaöaö Yerusalem kutömweri wia pöök oröak omën ompyaö panëët itenaurö. Pël yeem ensel ërëpsawi yaauröa wa top kësangöökre

23 omën Anutuuk wet rëak ru wesak yapinöt kutömweri retëng ëa pöröa wa topöökta oröaurö. Pël ëak Anutu omën pouröa ngön ë pet irëpnaapre omën piin kön wi kosang wasën wotpil wes pet irauröa könöröa temanön saurö.

24 Pël ëak Yesu, sulöp ngolöpët Anuture omnaröa tekarak tëa pöpë naë saurö. Apel mëngkën wel wiautak pim iit il ngentiin Anutuuk itenak kangit mena. Pël äautak Yesu wel wiautak pim iit il yengentiin Anutuuk itenak kaamök elnia. Pötaanök Yesu pim iitak Apelëët il yemowas.

Anutu pi kutömre yang pout ëtëp elmëëpnen ëa

25 Ar Anutu ngön ök ni yaë pöp kasëng mengkanëën ngarangk ëeim ön. Ngaan Mosesë yangerak wë ngön ök mëëa pöt wa olaan kangut orö morëaup. Peene pöt, kutömweri wë ngön ök niim wëën pi kasëng menak tol ëak kangut nokoirën ëëpen?

26 Ngaanëër pi ngön yemaan yanger ëtëp ëaup. Peene pöt, pi kup niwiak epël yenia. “Ne wë ënëmak kaalak yanger pëën won, kutömre yang pout akun kopët nent ëtëp elmëëmaap.”

27 “Kaalak akun kopët nent ëtëp elmëëmaap,” pël ëa pöt ëtëp elmëën omnant pim ket äaut pout kö sëpënëak kön wiak ëa. Kö sëën pangk ëtëp naëpanëët oröak kosang wiaapnen ëa.

28 Anutuuk wa ngaöök nimëën pim omën ompyaö nimpna pötë pep sak öpena pöt ëtëp naëpanëët kosang wiaapnaat pötëën piin yoöre ërëp maim öpa. Pël ëeimeë kasinkasin ëak karangkin elmëak pim kön wiin ompyaö yaaö pöl yaya maim öpa.

29 Pöt tol eën? Anutu tiarimop pi esuwesi ök omnant pim kön wiin pangk naën eëpnaat kö wasëpnaap.

13

Anutuuk kön wiin ompyaö yaauta ngönte

¹ Ar Kristoë omnarö pötaan neneren lup sant elmëeim ön.

² Omnarö maimerekaan yewaisën sant elmëenëeten kat kolngan. Ngaan omën narö pël yeem enselöröen köpël wë omën yaapörö wesak sant elmëa.

³ Arim kar wii kaatak moulmëa pöröen kön wiin ar pourö niulëa pël weseë sant elmëen. Pël ëak arim karurö këlangön kat yawi pöten kön wiin ar pourö këlangön kat yawi pël weseë sant elmëen.

⁴ Öngre omp wëwëeten kön wiin ompyaö eëp utpet wasngan. Omën öngre omp nga eëre öngre omp wëwëet utpet wasö pël yaë pörö Anutuuk kangut mampnaarö.

⁵ Arim lupöt monere urömatëen kentre kaur eëpan. Omnant arim wia pötön kön wiin pangk eëp. Pöta ngönte Anutu pi ngaanëer epël ëa.

“Ne ar sëp naniwasngan.

Kasëng nanimangkan.”

⁶ Pël ëa pötaanök tiar kön kosang wieë epël apenaat.

“Aköp pi kaamök yaalnëaup yak

ne kas naën eëmaap.

Omën nampök pangk utpet naalnëëpan.”

Ngönën ök niiaut wak wë Yesuu ënëm eëpa

⁷ Arim wotöök rëak Anutuu ngönte ök niak rë niuleimauröen kön wieim ön. Pël ëak wëwë taltak

wë wel wia pöten kön wieë Yesuun kön wi kosang weseima pöl ëeim ön.

⁸ Yesu Kristo pi ngaan wakaimaupök wë wakaim öpnaap. Pim wëwëet ke kopëtalte.

⁹ Pël ëa pötaanök ngönën maim ke nentere nent kat wiin pötök wer niön Anutuu kanö sëp wesak maimaöök sëngan. Pim komre kolap yaalni pötak tiarim könöt kosang wasën öpena pöt Anutu itaangkën pangk ëëpnaat. Omnant yenautë ngön pasutök pangk taë naniwaspan. Pötök omën pël yaaurö kaamök naalmëen ëa. Pötaanök ngönën maim ke pipot kat wiingan.

¹⁰ Kristo tiarimëen kiri ëa pöp kaamök elni-pënëak tiarim naë wë. Pël ëaap Yuta omën yangerakë ngönën tuptak animaurö kiri ar yaaö pörö yok pangk pim naë sëen kaamök naalmëëpan.

¹¹ Kiri yaaö wotöökörö pit animaurö möak iit pëen omnaröa utpetatë saunatëen kiri ëëpënëak ngëëngk panë tupta kakaatiitakël wak yesën këerö kaöökë wilëngkëel esuwesi mereim wë.

¹² Pël yaëen Yesu piita tapël pim iitak tiar omnaröa lupöt kölam niwasëpënëak kaöökë wilëngkëel möön wel wia.

¹³ Pël ëa pötaanök tiarta kaöökë wilëngkëel yes pöl Yuta omnaröa kiri yaaut sëp wesak piiring wë pim ëö sa pöl ëëpa.

¹⁴ Pöt yang eprak ka kosang naö won. Pötaanök ënëm ka kosang tekeri wasëpnaöön kön nganngan ëeim wë.

¹⁵ Pötaanök Yesu tiarimëen kiri ëa pötaan tiarök kangüir tiarim yaya yamëëautak Anutuun kiri elmëeim öpa. Yaap, tiarim këmötök pim songönte tekeri wasëpa.

16 Neneren sant wesak kaamök yaaut kat kolngan. Pöt Anutuuk itaangkën kiri yaauta ök ompyaö eëpnaat.

17 Arim wotöököröa ngön ngaarëk yeweem pitëm ikanöök ön. Ënëmak pitëm ya yamëngkauta këët Anutuun ök mapnaarö. Pötaanök pit arim könre lupöt kosang sënëak ngarangk elnieim wë. Pël eën ar pitëm ngön ngaarëk yeön pöt pit ya ompyaöring ya mëneim öpnaat. Pël naën yaëën pöt ya utpetaring ya yamëngkën pötak tolëël kaamök elniipën? Won.

18 Ar tenimëën Anutuun kimang maim ön. Ten tenim lupötön kat men eën Anutuu ëöetak wotpil wë kët ël epotë pim yaat wotpil wesak mëmpunëak kent yaë.

19 Pötaanök ar Anutuun kimang ngöntak ök maan kaalak wes nemëën arim naë teëntom waisumëak kosang panë wesak ök yeniak.

Kimang ngönte

20 Anutu mayaapta pepap puuk tiarim Aköp Yesu, sëpsëp ngarangk kaöap, pim iitak sulöp ngolöp wiakaim kosang wiaapna pöt taë wesa pötaan weletakaan wal ë moulmëa.

21 Pi tapöpök pim kentöökë ënëm eëneën omnant ompyaö ke nentere nent nimp. Pël ëak pim kön wiin ompyaö yaaut Yesu Kristoë weëre kosangöök arim lupötë war wasëp. Pim naë yayaatakaan yayaatak om aim kosang wiaap. Yaap.

Ngön mëët

22 Karurö, ne kosang wesak epël yeniak. Pep retëng ë yanking epët kotte. Pötaanök pepanöm ngön epët këëkë wesak kat wieë.

²³ Ar kat wieë. Tiarim karip, Timoti, pi wii kaatakaan wil moulmëa. Pötaanök pi teënt waisën pöt koirak tenip pouwaar wais arën itaampunaat.

²⁴ Arim ngönënë wotöököröere Anutuu omën pouröen yoöre ërëp yemak pël ök man. Kar Itali yangerakaan wais wë eporöakta arën yoöre ërëp yenia.

²⁵ Anutuu komre kolap pöt arim naë wiaap. Yaap.

NGÖNËN PEPEWER
The New Testament in the Weri Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Weri long Niugini

copyright © 1984 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Weri

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 31 Aug 2023

ec1ac06d-1c8c-5be3-8326-dcf0ceacd4c2